



HVEM BLANDER HVILKE BITS?

– en kernefortælling
i og om det 21. århundrede

BIBLIOTEKERNES ROLLE I DEN DIGITALE VERDEN
Konference 28 april 2015



Professor, Dr. Phil.
Niels Ole Finnemann
Royal School of Library and
Information Science
University of Copenhagen



En kernefortælling i og om det 21. århundrede

I det 21. århundrede vil en hastigt voksende del af samfundslivet udspille sig i en stadig voksende mangfoldighed af digitale genrer på digitale medieplatforme.

Vi vil få stadig mere forskelligartede digitale materialer, der spreder sig over stadig flere forskellige, mere skræddersyede digitale medier.

Vi vil få stadig mere forskelligartede søge- og præsentationsredskaber og mange nye, komplekse vidensformater og kommunikationslinjer.

Det skyldes at IT udviklingen drives af stadig mere forskellige behov, der formuleres af stadig flere forskellige aktører.



Digitaliseringens rækkevidde – i bredden

Digitalisering realiseres på alle skalaer:

Skanne signaler fra det ydre rum og kroppens indre - og alt derimellem:

Internettet som ny infrastruktur

Tilkoblet mobil kommunikation overalt på kloden. (Nye on-the-fly forventninger).

Digitalisering af byrummet.

Nye genrer, fx nærsynkrone, sociale medier og globalt synkroniserede multiple source systemer (Big data, long data, realtime data,)

Webmaterialer bliver i hastigt stigende grad unikke kilder til det 21 århundredes kultur og samfundsliv.

The internet of things.

Nye on-the-fly kuraterings- og redigerings formater.

Facebook censur, like-styring,



Digitaliseringens rækkevidde – i omfang.

Den eksponentielt voksende produktion af information og viden.

Mængde af information de sidste to-tre år lige stor som den samlede mængde produceret i hele menneskets hidtidige historie.

Nogle af disse materialer måske værdiløse dag to, men ikke alle.

Store potentialer: nogle som fremtidigt forskningsmateriale; nogle vil være af kulturel betydning (inkl. kulturarvs-materialer), der gir den mest omfattende dok. af kultur og samfund i dag; nogle vil være interessante for enkelte borgere, (lifelogging) interessegrupper, befolkningsgrupper.

Hvem skal vurdere og udvælge hvad der skal bevares og sørge for det sker? Hvad skal være Public service og hvad skal være Kommercielle services?

Maskinstøttet søgning. Alle skal lære at søge = en ny grundkompetence, der skal udvikles fra dag 1 i vuggestuen til de forlader de offentlige institutioner 25 år senere.



Tre hovedtemaer idag

- 1) Online services – teknisk er det muligt, så hvorfor ikke lægge bibliotekerne på hylden?
- 2) Værkbegrebets transformationer - hypertekstuel, interaktivt, multimodalt medielandskab. Hvilke enheder, og hvilke nye skrive- og læseparadigmer? Nye vidensformer. Nye oplevelsesmuligheder?
- 3) Om præsentation, analyse og formidling af heterogene digitale materialer, herunder big data materialer, (det være sig long data, real-time data og webdata) der bliver stadig mere centrale vidensformer og stadig oftere også unikke kilder til samtidshistorien.



Tema 1: Onlineservices - Bibliotekernes udfordringer

Det 20. århundredes biblioteker var kendetegnet ved funktionel parallelitet: Man leverede den samme service på hvert sit sted.

I dag er denne videns og kulturformidlingsform udfordret af

- 1) Opkomsten af globale online services.
- 2) Digitalisering af gamle medier der nu også udbyder deres kultur- og videns ressourcer online
- 3) Politisk ideologiske brydninger i velfærdsamfundets fuger og bånd – hvilke dele af kultur- og vidensformidlingen skal forblive offentligt finansieret public service og hvorfor?
- 4) Nye netværksrelationer – crowd sourcings former til service augmentering, on the fly, mobil



Online services: Hvorfor ikke lægge biblioteket på hylden?

Overordnet spm: Hvis vi vha online services kan servicere alle borgere på samme niveau (adg. til Det Kgl. Biblioteks ressourcer fx) fra en server der står i Singapore hvorfor så ikke lægge bibliotekerne på hylden?

Hvis vi vil opretholde en nationalt baseret public service finansieret videns- og kulturformidling hvad skal den så omfatte? Hvilke materialer, produceret og vedligeholdt af hvem? I hvilken institutionel arbejdsdeling?

Hvad er begrundelsen for at vi skal have netop 224 biblioteker? Halvanden Public Service institution med x kanaler? et antal museer og arkiver? Og et antal Statsstøttede kommercielle medier?

Kan stormen mod folkeskolen og humaniora på universiteterne også ramme bibliotekerne?



Tema 2: Fra bog til blandinger af bits.

Værkbegrebets transformationer i et hypertextuelt, interaktivt, multimodalt og netforbundet medielandskab. Hvilke 'enheder', og hvilke nye skrive- og læseparadigmer? Nye oplevelsesmuligheder?

Spor 1: Digitale kopier af værker – e-bøger, pdf og lignende. Hvis bogen var den atomare enhed i biblioteksvæsnet til og med 20. århundrede er der ingen tilsvarende grundenhed i det 21. århundrede. Bogen er der stadig, e-bogen er kommet til og vi bevarer utvivlsomt værket som en enhed, men

Spor 2, 3, 4, ... : Vi vil i stigende grad interessere os for kombinationer af uddrag fra flere værker, udvikle metoder til at skimme større materiale mængder, operere med materialer med multiple forfattere, værker der udvikler sig over længere tidsstræk, uafsluttede værker, værker der integrerer tekst, billede, lyd og måske matematik og statistik på nye måder.



Nye former for 'forfatterskab' bl.a.

Personlige profiler (akk. over tid)

Statement kultur

Uafsluttede tekster (fx bøger der fortsætter på blog)

Kollektive forfatterskaber (wikipedia, ...)

Computergenerede tekster (per request)

Viral remix, indlejring af andres meddelelser

Kommercielle 'medforfattere' og redaktører (Facebook redigerer rækkefølger, og skubber til folk baseret på aktivitetsovervågning)

Personalisering

Skriftliggørelse af det private

Efterladte spor

Hvem blander bits'ene?

Nye typer forfatterskab, nye læseformer, nye interferensformer.

Hvem blander: Det gør forfattere, formidlere og læsere og det gør kommercielle serviceudbydere.

Nye læseformer: Folk komponerer i dag deres egen daglige mediemenu for nyheder, information, underholdning. Nyhedstapetet kører hele tiden i baggrunden. Vi skanner verden.

men vi 'læser' også flere tekster ved at skimme eller skanne - søger indeksikalske spor.



Nye læseformer

Læsning, skanning, søgning danner et spektrum af "læse"-former.

Søgning omfatter både navigation og browsing.

Tekster går oftere hånd i hånd med billeder og tekster kan indlejres i andre tekster.

Alle har en søgemaskine ved hånden hele døgnet. Den bruges til social navigation, til underholdning og som nyheds og informationskilde. Vi kalder den mobiltelefon, men bruger den mest til at skrive og søge.

Læsning og søgning er et kontinuum = hypertekst



Nye Genrer

Talenære, nærsynkrone genrer: email, debatfora, chat, sms, narrative kortformater, tweets, facebook updates, youtube videos...

Halv og hel offentlige fora

Netkunst

Kuraterede digitale materiale samlinger

Google Zeitgeist, N Gram Viewer, Issuecrawler,

Webarkiver

Alt dette og meget mere er relevant hvis man ser det fra et offentligheds perspektiv.



Nye genrer

Der findes et nationalt webarkiv, netarkiv.dk, men det er ikke komplet og ikke offentligt tilgængeligt. Skal bibliotekerne sikre lokale webarkiver eller tematiske webarkiver, tilbyde on demand arkivering – som led i lifelogging? Til virksomheder – mod betaling?)

Skal bibliotekerne udvikle nye søgeservices – efter hvilke kriterier, som supplement, specialisering, som on demand service?

Big data

Big data: Store, messy datasæt, der analyseres uafhængigt af de oprindelige formål med produktionen.

Messy fremfor repræsentative

Korrelationer fremfor kausalitet

Google Books (long data); N-gram viewer

Webarkiver (heterogene data)

Digitalisering af byrum (miljø, trafik, tekno-æstetik, markedsføring)

Digitale fodspor

'Predictive systems'

...og



Globalt Synkroniserede, Multiple Source Vidensformater.

Varslingssystemer: Klimaovervågning, Miljøovervågning,
trafikovervågning, personovervågning

International valutahandel

Google-søgning

Google Flu Predictor

Google Translate

Facebook-offentligheder

....

Response presence varierer fra et par dage til millisekunder.

Og hvem skal så tage sig af det?



Det firbenede kompetence uhyre

Fire kompetencer (og behov for udvikle forståelsen af digitale materialer):

En IT orienteret indsamlings- og bevaringskompetence (ift heterogene digitale materialer). Teknisk proveniens

En Indholdsorienteret kurateringskompetence. Historisk /kontekstuel proveniens

Et spektrum af analyse og søgemetode kompetencer, inkl. statiske frekvensanalyser af store datamængder

Et voksende spektrum af visningskompetencer (dynamisk, multiple source visning). Augmentering. Nye betydningslag



De mere heterogene behov fører også til nyfortolkninger af computeren

Til forståelsen af computeren

Som regelbestemt maskine for brug af computationelle metoder – Mainframe stand alone paradigme (1950-1980)

Som værktøj/redskabskasse (HCI) med GUI med en bredere vifte af 'håndværksmæssige' metoder (til skrive, tegne, repræsentere etc.). PC stand alone paradigme (1980-2000)

Som netværksforbundne digitale medier PC-Mobil-Tablet-Gadget-paradigme (2000ff -).

Alle paradigmer lever videre og interfererer, men det sidste er det mest generelle, de to første er blevet specialtilfælde.



Anders Moseholm, The news Room...as it was

